

Załącznik do Zarządzenia nr 79
Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych
z dnia 25 października 2017 r.

**Strategia digitalizacji
zasobu archiwów państwowych
na lata 2018-2023**

Zespół opracowujący: Maciej Gajewski - przewodniczący,
Marek Krzykała, Sławomir Marchel, Piotr Strembski,
Eliza Dąbrowska - sekretarz

Warszawa 2017

Wstęp

Niniejszy dokument jest narzędziem realizacji priorytetu Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, odnoszącego się do obszaru digitalizacji, opisanego w *Koncepcji działania na stanowisku Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych oraz metody jej realizacji*¹, i stanowi kontynuację oraz rozwinięcie zapisów dotyczących digitalizacji, które zostały określone w *Strategii Archiwów Państwowych na lata 2010-2020*².

Strategia digitalizacji jest jednocześnie zgodna z założeniami:

- *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Cel 3 Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu*³,
- *Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności, Cel 5 Stworzenie Polski Cyfrowej, Cel 11 Wzrost społecznego kapitału rozwoju*⁴,
- *Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, Cel 3 Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy*⁵,
- *Strategii Sprawne Państwo 2020, Cel 1 Otwarty Rząd, Cel 2 Zwiększenie*

---

¹ *Koncepcja działania na stanowisku Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych oraz metody jej realizacji*, <https://www.archiwa.gov.pl/pl/aktualnosci/4239-koncepcja-dzia%C5%82ania-na-stanowisku-naczelnego-dyrektora-archiw%C3%B3w-pa%C5%84stwowych-oraz-metody-jej-realizacji> (dostęp: 25.09.2017 r.).

² *Strategia Archiwów Państwowych na lata 2010-2020*, <https://www.archiwa.gov.pl/pl/o-nas/strategia-archiw%C3%B3w-pa%C5%84stwowych> (dostęp: 25.09.2017 r.).

³ *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), obszar E-państwo, projekt strategiczny Digitalizacja i rozwój kultury cyfrowej*, <http://www.monitorpolski.gov.pl/mp/2017/260/1> (dostęp: 25.09.2017 r.).

⁴ *Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności, Cel 5 kierunki interwencji: Zwiększenie ilości zasobów publicznych (m.in. zasobów edukacyjnych, zbiorów dziedzictwa, publikacji naukowych i treści mediów publicznych) dostępnych w sieci, w celu zapewnienia podaży treści wysokiej jakości; Gromadzenie, przechowywanie, zabezpieczanie oraz udostępnianie danych i dokumentów elektronicznych oraz udostępnianie i zabezpieczanie w postaci elektronicznej dotychczasowych zasobów w postaci tradycyjnej, w tym udostępnianie za pośrednictwem Internetu treści objętych domeną publiczną; Cel 11 kierunek interwencji: Zwiększenie obecności kultury w życiu codziennym ludzi poprzez stałe zwiększanie dostępności zasobów kultury i kształcenie nawyków kulturowych*, <http://monitorpolski.gov.pl/mp/2013/121> (dostęp: 25.09.2017 r.).

⁵ *Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, działanie 3.2.3. Wspieranie społecznej partycypacji w tworzeniu i upowszechnianiu polskich treści w mediach społecznych i komercyjnych w Internecie*, <http://monitorpolski.gov.pl/mp/2013/378/1> (dostęp: 25.09.2017 r.).

Sprawności Instytucjonalnej Państwa⁶,

Strategia wpisuje się także w realizację misji *Narodowej Strategii Kultury na lata 2004-2020*⁷.

Archiwa państwowe i ich działania w obszarze digitalizacji

Zasób zgromadzony w archiwach państwowych liczy obecnie 46 milionów jednostek archiwalnych, które zajmują półki magazynowe o łącznej długości 337 kilometrów⁸. Zasób ten jest dokumentacyjnym świadectwem działalności państwa i narodu polskiego oraz tych instytucji, które w przeszłości funkcjonowały na obszarze dzisiejszej Polski. W magazynach archiwów państwowych przechowywane są różnego rodzaju materiały: rękopisy, pieczęcie, mapy, maszynopisy, rysunki techniczne, druki, fotografie, filmy i nagrania dźwiękowe. Najstarszy obiekt znajdujący się w zasobie archiwów państwowych to XII-wieczny dokument spisany na pergaminie, a najmłodsze, współczesne, są już przekazywane w postaci elektronicznej.

Digitalizacja materiałów archiwalnych stanowi nowoczesne narzędzie wspierania realizacji zadań związanych z ich udostępnianiem i zabezpieczaniem. Umożliwia ona realizację wizji archiwów otwartych, oferujących wysokiej jakości usługi zdalnego dostępu do informacji zawartych w materiałach archiwalnych, a także umożliwia zachowanie tych materiałów dla przyszłych pokoleń w postaci cyfrowych kopii bezpieczeństwa, z wykorzystaniem współczesnych technologii.

Pierwsze kopie cyfrowe materiałów z zasobu archiwów państwowych wykonano w 1997 roku, a digitalizacja na większą skalę rozpoczęła się w 2007 roku. Od tego czasu archiwa państwowe przeprowadziły szereg projektów

---

⁶ *Strategia Sprawne Państwo 2020*, Cel 1 kierunek interwencji 1.1. Otwarcie zasobów sektora publicznego, Cel 2 kierunek interwencji 2.3. Efektywne i funkcjonalne urzędy administracji publicznej, <http://monitorpolski.gov.pl/mp/2013/136/1> (dostęp: 25.09.2017 r.).

⁷ *Narodowa Strategia Kultury na lata 2004-2020*, bip.mkidn.gov.pl/media/docs/050617nsrk-uzupelnienie.pdf (dostęp: 25.09.2017 r.).

⁸ *KN-1 działalność archiwalna według stanu na dzień 31 grudnia 2016 r.*, <https://www.archiwa.gov.pl/pl/onas/naczelnia-dyrekcja-archiw%C3%B3w-pa%C5%84stwowych/sprawozdania> (dostęp: 25.09.2017 r.).

digitalizacyjnych, w wyniku których:

- powstała sieć 29 pracowni digitalizacyjnych,
- osiągnięty został 2,2-procentowy poziom zdigitalizowania zasobu archiwów państwowych,
- udostępniono 36 mln skanów materiałów archiwalnych w Internecie.

Wytwarzanymi przez archiwa państwowe kopiami cyfrowymi administruje Narodowe Archiwum Cyfrowe, któremu Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego powierzył funkcję Centrum Kompetencji ds. digitalizacji materiałów archiwalnych⁹. Narodowe Archiwum Cyfrowe uczestniczy w rozwijaniu standardów digitalizacji i szkoli kadre odpowiedzialną za jej przeprowadzanie. Ponadto Narodowe Archiwum Cyfrowe dostarcza i rozwija narzędzie cyfryzacji archiwów – Zintegrowany System Informacji Archiwalnej¹⁰ (dalej: ZoSIA) – służący do sporządzania ewidencji materiałów archiwalnych, których kopie cyfrowe są lub będą udostępniane w serwisie szukajwarchiwach.pl¹¹. Narodowe Archiwum Cyfrowe świadczy także archiwom państwowym oraz instytucjom z nimi współpracującym usługę zabezpieczania danych w Centralnym Repozytorium Cyfrowym Archiwów Państwowych¹², czyli swoistą prywatną chmurę, służącą do utrzymywania zarówno centralnych systemów informatycznych (takich jak ZoSIA i szukajwarchiwach.pl), jak i do długoterminowego przechowywania cyfrowych kopii materiałów archiwalnych.

Zakres Strategii

Niniejszy dokument wskazuje kierunki działań archiwów państwowych w obszarze digitalizacji materiałów archiwalnych oraz udostępniania ich kopii

---

⁹ *Działalność Centrów Kompetencji*, <http://www.digit.mkidn.gov.pl/pages/zasoby/centra-kompetencji.php> (dostęp: 25.09.2017 r.).

¹⁰ *ZoSIA*, <http://www.nac.gov.pl/archiwum-cyfrowe/systemy-i-infrastruktura-it/zosia/> (dostęp: 25.09.2017 r.).

¹¹ *Szukajwarchiwach.pl*, <http://www.nac.gov.pl/archiwum-cyfrowe/systemy-i-infrastruktura-it/szukajwarchiwach-pl/> (dostęp: 25.09.2017 r.).

¹² *Centralne Repozytorium Cyfrowe*, <http://www.nac.gov.pl/archiwum-cyfrowe/digitalizacja/crc-ap/> (dostęp: 25.09.2017 r.).

cyfrowych. Wypracowanie tych kierunków poprzedzone zostało przeprowadzeniem analizy stanu obecnego oraz sformułowaniem wniosków i rekomendacji, które przeniesione zostały do dokumentu w formie katalogu zadań.

Właścicielem Strategii jest Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych, który uruchamia, monitoruje, rozlicza i doskonali realizację założonych celów strategicznych. Adresatami katalogu zadań są dyrektorzy archiwów państwowych oraz Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, jako urząd obsługujący Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych. Realizacja Strategii przyczyni się do zaspokojenia potrzeb informacyjnych użytkowników archiwów państwowych.

Terminem digitalizacja określa się proces przetworzenia wersji analogowej materiału archiwalnego na jego postać cyfrową w celu zabezpieczenia i prezentacji (udostępniania).

Proces digitalizacji w rozumieniu niniejszego dokumentu składa się z następujących etapów:

- dobór materiałów archiwalnych do digitalizacji,
- przygotowanie materiałów do digitalizacji poprzez poddanie ich niezbędnym pracom konserwatorskim,
- kopiowanie i opisanie plików,
- kontrola jakości plików.

Realizacja zadań Strategii ma bezpośredni wpływ na planowanie i koordynację innych prac archiwów państwowych, które stanowią dla niej punkty styku: opracowanie zasobu, przygotowanie pomocy archiwalnych, konserwację materiałów archiwalnych, popularyzację zasobu, kształtowanie infrastruktury IT.

Cele Strategii

Dzięki digitalizacji zasobu archiwa państwowe zrealizują następujące cele strategiczne:

- poszerzanie cyfrowej dostępności zasobu (ciągły wzrost liczby publikowanych kopii cyfrowych w serwisie szukajwarchiwach.pl),
- zapewnianie możliwości ponownego wykorzystywania zasobu archiwów państwowych poprzez utrzymanie w serwisie szukajwarchiwach.pl otwartego i bezpłatnego udostępniania kopii cyfrowych z opcją pobrania plików na własny komputer,
- budowanie wizerunku archiwów państwowych jako instytucji dostarczających źródła wiedzy dla zaspokojenia różnorodnych potrzeb informacyjnych,
- zapewnianie cyfrowego dostępu do materiałów archiwalnych, niezależnie od formy i rodzaju oryginału,
- wspomaganie zadania wieczystego przechowywania materiałów archiwalnych m.in. w formie cyfrowych kopii zasobu archiwów państwowych.

Aby osiągnąć zakładane cele strategiczne przyjmuje się następujące cele operacyjne:

1. Udostępnianie online cyfrowych kopii materiałów archiwalnych zgodnie z potrzebami użytkowników.
2. Zwiększanie liczby dostępnych cyfrowych kopii materiałów archiwalnych.
3. Cyfrowe zabezpieczanie materiałów archiwalnych.

Wykonanie drugiego i trzeciego celu operacyjnego do 2023 r. przewiduje się na poziomie 55 milionów cyfrowych kopii materiałów archiwalnych, z których minimum 41 milionów może zostać udostępnionych w ramach realizacji pierwszego celu operacyjnego.

Katalog zadań

Zakłada się, że realizacja celów operacyjnych będzie opierała się na zadaniach ujętych w katalogu.

Rysunek 1. Graficzne przedstawienie osiągnięcia celów operacyjnych poprzez realizację zadań Strategii

9. Uruchomienie przenośnej pracowni digitalizacji.

10. Utworzenie centralnej pracowni digitalizacji w Narodowym Archiwum Cyfrowym.

Zadanie 1.

Nazwa zadania: określenie kolejności digitalizacji materiałów archiwalnych.

Realizacja celu operacyjnego: wszystkie cele operacyjne.

Właściciel zadania: archiwa państwowe.

Termin realizacji: koniec III kwartału 2018 roku.

Sposób realizacji: przeprowadzenie oceny zespołów archiwalnych za pośrednictwem specjalnego formularza (może być do tego wykorzystany ZoSIA), według kryteriów oceny wartości historyczno-kulturowej, priorytetów archiwum, możliwości rozpowszechniania, zabezpieczania, przygotowania do digitalizacji. Wyniki oceny zostaną wykorzystane przy sporządzaniu rocznych planów digitalizacji. Planowanie digitalizacji będzie uwzględniało założenie, że co najmniej 75% digitalizowanych materiałów archiwalnych może zostać udostępnionych w Internecie (nie istnieją znane przeszkody, które uniemożliwiałyby publikację). Zakłada się, że 50% digitalizowanych materiałów stanowić będą źródła do badań genealogicznych.

Zadanie 2.

Nazwa zadania: przygotowanie i wdrożenie monitoringu serwisu szukajwarchiwach.pl.

Realizacja celu operacyjnego: cel 1: udostępnianie online cyfrowych kopii materiałów archiwalnych zgodnie z potrzebami użytkowników.

Właściciel zadania: Narodowe Archiwum Cyfrowe.

Termin realizacji: koniec III kwartału 2019 roku.

Sposób realizacji: opracowanie i wdrożenie modelu zbierania informacji o ruchu użytkowników (wyszukiwarka, przeglądanie inwentarzy i kopii cyfrowych) w szukajwarchiwach.pl. Archiwa państwowe będą miały bezpośredni dostęp do zebranej wiedzy. Realizacja zadania będzie miała wpływ na ewaluację oceny zasobu, o której mowa w zadaniu 1.

Zadanie 3.

Nazwa zadania: cyfrowe zabezpieczenie i udostępnienie 1000 najcenniejszych i najciekawszych materiałów archiwalnych.

Realizacja celu operacyjnego: wszystkie cele operacyjne.

Właściciel zadania: archiwa państwowe, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych.

Termin realizacji: 2018 rok, przygotowanie założeń projektu do końca I kwartału 2018 roku.

Sposób realizacji: przygotowanie i realizacja projektu digitalizacji 30 najciekawszych i najcenniejszych jednostek z zasobu każdego archiwum państwowego.

Zadanie 4.

Nazwa zadania: realizacja priorytetów Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych.

Realizacja celu operacyjnego: cel 1: udostępnianie online cyfrowych kopii materiałów archiwalnych zgodnie z potrzebami użytkowników.

Właściciel zadania: Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych.

Termin realizacji: lata 2018–2023.

Sposób realizacji: coroczne określanie tematycznych priorytetów digitalizacji na kolejny rok.

Zadanie 5.

Nazwa zadania: rozwój sieci pracowni digitalizacji w archiwach państwowych.

Realizacja celu operacyjnego: cel 2: zwiększanie liczby dostępnych cyfrowych kopii materiałów archiwalnych, cel 3: cyfrowe zabezpieczanie materiałów archiwalnych.

Właściciel zadania: archiwa państwowe, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych.

Termin realizacji: lata 2018-2020, przygotowanie projektu założeń do końca II kwartału 2018 roku.

Sposób realizacji: dostosowanie pomieszczeń, w których jest prowadzona digitalizacja, do spełnienia standardów pracowni digitalizacyjnej. W archiwach, w których nie funkcjonuje pracownia digitalizacji – określenie możliwości jej utworzenia oraz ewentualne jej utworzenie.

Zadanie 6.

Nazwa zadania: zapewnienie pełnej obsady kadrowej do obsługi procesu digitalizacji.

Realizacja celu operacyjnego: cel 2: zwiększanie liczby dostępnych online cyfrowych kopii materiałów archiwalnych, cel 3: cyfrowe zabezpieczanie materiałów archiwalnych.

Właściciel zadania: archiwa państwowe, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych.

Termin realizacji: koniec 2019 roku.

Sposób realizacji: dokonanie zmian organizacyjnych przez dyrektorów archiwów państwowych.

Zadanie 7.

Nazwa zadania: przygotowanie długoletniego planu zakupów sprzętu digitalizacyjnego.

Realizacja celu operacyjnego: wszystkie cele operacyjne.

Właściciel zadania: archiwa państwowe, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych.

Termin realizacji: koniec II kwartału 2018 roku.

Sposób realizacji: określenie zapotrzebowania, kosztów i efektów inwestycji poprzez stworzenie listy potrzeb zakupów sprzętu digitalizacyjnego oraz kosztów jego serwisu i wymiany części po okresie gwarancyjnym dla archiwów państwowych, według priorytetu zakupu w pięcioletniej perspektywie.

Zadanie 8.

Nazwa zadania: realizacja Programu digitalizacji materiałów audiowizualnych.

Realizacja celu operacyjnego: wszystkie cele operacyjne.

Właściciel zadania: archiwa państwowe, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych.

Termin realizacji: lata 2018-2023.

Sposób realizacji: realizacja Programu digitalizacji materiałów audiowizualnych w formie zleceń zewnętrznych do czasu uruchomienia pracowni opisanej w zadaniu 10.

Zadanie 9.

Nazwa zadania: uruchomienie przenośnej pracowni digitalizacji.

Realizacja celu operacyjnego: wszystkie cele operacyjne.

Właściciel zadania: archiwa państwowe, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych.

Termin realizacji: lata 2018-2023, przygotowanie projektu założeń do końca II kwartału 2018 roku.

Sposób realizacji: realizacja projektu digitalizacji materiałów archiwalnych o treści statycznej niedigitalizowanych przez archiwa państwowe ze względu na brak odpowiedniego sprzętu i kompetencji, do czasu uruchomienia pracowni opisanej w zadaniu 10.

Zadanie 10.

Nazwa zadania: utworzenie centralnej pracowni digitalizacji w Narodowym Archiwum Cyfrowym.

Realizacja celu operacyjnego: wszystkie cele operacyjne.

Właściciel zadania: Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, Narodowe Archiwum Cyfrowe.

Termin realizacji: lata 2018–2023.

Sposób realizacji: utworzenie pracowni obsługującej archiwa państwowe w zakresie digitalizacji materiałów archiwalnych niedigitalizowanych ze względu na brak odpowiedniego sprzętu.